

indifferenter vivat: sed hæc diversitas commutanda sit in futuro: sicut in illo divite factum est, & in Lazaro paupere.

Certe novi cogitationes vestras, & sententias contra me iniquas. Ergo rectè definitio, inquit, quod perspicitis: quia una sit in hoc sæculo, & peccatori moriendi conditio & sancto. Qui tamen postea disjungendi, ut ad præmium mutentur iusti: peccatores verò ad supplicium rapiantur. Vos verò in infontem, iniquam datis sententiam.

Et dicitis enim. Insultantes mihi, meque irritantes.

Ubi est domus principis, & ubi tabernacula impiorum? Interrogate quemlibet de viatoribus: & hæc eadem illum intelligere cognoscetis. Quia ergo de me ita sentitis, quod damnationis meæ nunc tempus advenerit: non ita est quod definisse vos arbitramini: quia hæc Dei castigatio temporalis, non est æterna damnatio.

Quia in diem perditionis servatur malus: & ad diem furoris ducetur. Qui & ad diem furoris Dei ducendus est, ut excipiat sententiam mortis æternæ. Sancti enim omnes rectè viatores esse dicuntur, quia ut expediti, & alacres prætereundo sæculum, virili animo calcant terram suam festinanter proficiscentes ad beatam patriam, mundi hujus iter laboriosum conficiunt. Hi ergo qui ascendunt ad populum peregrinum: sive succinctum, fidei utique cingulo, contra dissolutionem vitiorum lumbos mentis accingunt.

Quis arguet coram eo vias ejus: & qua fecit, quis reddet illi? Videtur mihi, quod Job proprie de diabolo dixerit: licet & generaliter de omnibus peccatoribus possit intelligi. Quis hominum eum potest arguere propter viam ejus pollutissimam, per quam totum mundum ingredi fecit: aut reddere ei quæ creatura poterit quod meretur, nisi ille solus agnus Dei qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus.

Ipsæ ad sepulchra ducetur. Ad mortem videlicet tormentorum: quam ipse hominibus intulit in Adam, & ipse ad inferos ducendus, ut illic perpetuo puniatur.

Et in congerie mortuorum vigilabit. Et licet damnandus ad pœnas ducendus sit: sed tamen morte hominum gaudens, ad intuendum eorumdem mortuorum congeriem, omni alacritatis instantia, in eorum interitu vigilabit: vel certè semper vivet in mortem.

Dulcis fuit glaries Coccyi. Cocytum inferorum fluvium esse dicunt. Nos autem in scripturis divinis eundem fluvium, torrentem, puteum, caminum, ignem æternum, lacum, stagnum, legimus & gehennam. Glarearum verò nomine ipsa officia tartarorum, ministris quoque pœnarum infernalium vincitos tormentorum locis existimo significari: & dictum esse quasi per ironiam: eo quod desiderent illum, atque exoptent habitatores inferorum ut puniant, & de ejus interitu saturerentur. Vel certè dulcis fuit morti: quia tam innumeros ei populos acquirit.

Et post se omnem hominem trahet. Qui imitatione exemplum ejus sequuntur: sive post se omnem hominem trahit, secundum prævaricationem humani generis in Adam.

Et ante se innumerabiles. Quos deceptor, & eos secururus præmittit ad pœnas.

Quomodo igitur consolamini me frustra: cum responso vestra repugnare ostensa sit veritati? In hoc versiculo omnem altercationem disputationis suæ conclusit: & amicos suos, quod sine causa contra eum de prædicta ratione decerent: convincit: cum illi diffidunt impios, & peccatores in hoc mundo puniri, inter quos & ipsum condemnant: ille convincit eos, quod vel maxime in sæculo glorientur: qui sunt ad damnationis judicium deducendi.

Caput XXII.

RESPONDENS autem Eliphaz Themanites, dixit: Nunquid Deo potest comparari homo, etiam cum perfeas fuerit scientia? In fugillationem igitur Job ista dicuntur: qui sibi omnino arroget hæc se propria cordis sui sapientia loqui.

Quid prodest Deo, si justus fueris: aut quid ei confers, si immaculata fuerit vita tua? Nemo justitia sua, & sanctitate Deum fecit meliorem: quoniam omnis boni fons atque origo: nullius bono eget, secundum Prophetam qui ait: Quo-

niam bonorum meorum non egres.

Nunquid timens arguet te: & veniet tecum in judicium: Nunquid causa timoris Dei hæc est, ut timeat te Deus? forte ipse potens aliquando efficiaris: & coequalis factus ipse resistas ei? Quæ risorie potius, & subannantis sensu dicuntur.

Et non propter malitiam tuam plurimam, & infinitas iniquitates tuas? Non hoc timens arguit te, inquit, gravis plagæ hujus correptionibus: sed propter omnia mala tua, quibus studium commodabas. Quia ergo principale malum: id est, malitiam Job plurimam habeat, unde cætera mala quasi in botro dependeant: subjungit & narrat ea quasi per species singulas, ita dicens.

Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa. Hoc dicit, quod violenter & hostili more aliena rapuerit, vel pignora injustè extorserit: sive per speciem justitiæ per calumniam expoliaverit: & prægravatur crimen, quando dicitur, quod nec sanguini suo pepercerit.

Et nudos spoliasti vestibus. Quid vestitis feceris, hic apparet: apud quem nec nudus à rapinis tuis immunis inventus est.

Aquam lasso non dedisti. Manifestum est.

Et esurienti subtraxisti panem. Grave est non dedisse, gravius subtraxisse. Grande ergo peccatum, hospitalitatem in necessitate positus non præbere. Apertè autem Eliphaz mentium scimus: cum inferius legamus quanta bona Job fuerit operatus.

In fortitudine brachii tui possidebas terram, & potentissimus obtinebas eam. Arguit nihilominus eum tanquam superbum, & tyrannum, qui non justitia, & æquitate regni sui populos regeret: sed truculentis moribus tanquam virtute brachii, duro eos servitute onere subjugaret, & nullus propter imperium suum durissimum, nisi conditioni suæ subditus viveret.

Viduas dimisisti vacuas. Qui eas destitutas, & tribulationibus affectas, atque humiliatas, ad subveniendum audire noluit: unamquamque earum vacuum dimisisti: quando id quod à te postulabat, non potuit impetrare.

Et lacertos pupillarum comminuvisti. Si quid vitium habuerunt, unde sustentari possent, tulisti: & eorum animas vitæ desperatione fregisti: vel non defendendo eos à malis hominibus: virtutem ipse eorum, qua ad terespiciendam comminuvisti, dum eos passus es opprimi.

Propterea circumdatus es laqueis, & conturbat te formida subita. Hoc dicebat Eliphaz, quod ipse beatus Job malæ conscientie formidine turbaretur: & eadem formidine sibi subito veniente, usquequaque confternatus consilium patientiæ perdidit contra adversa.

At putabas te tenebras non visurum, & impetu aquarum inundantium non oppressum iri. In tanta securitate iniquitatis potens agebas: ut hæc mala meritorum tuorum reciproca tibi venire non crederis. Quibus tenebris miseriæ utique & calamitatis, tanquam impetu aquarum inundantium repente depressus es, ut obscurato corde non videas, quod rectum esse patientia perdocet. Multis modis in scripturis divinis, tenebræ appellantur, peccata, ignorantia, sive tribulatio: vel etiam obcuritas divinarum voluminum, nomine tenebrarum ponitur.

An cogitas quod Deus excelsior celo sit, & super stellarum verticem sublimetur? Et dicitis: Quid enim novis Deus? Et quasi per caliginem judicatur. Primum ergo Eliphaz sanctum Job criminatur, quod in Deum asserat ignorantiam cadere, & multa sint in creaturis suis quæ nesciat. Deinde quod judicium ejus asserit incertum esse & dubium. Et idcirco per caliginem, id est, quasi verisimile quid judicat.

Nubes latibulum ejus: nec nostra considerat, & circa cardines cæli perambulat. Idcirco autem hæc omnia quasi ex sensibus beati Job esse confingit: ut eum non solum blasphemum, verum etiam quod ignorantem dicat Deum, locisque eum asserat contineri: quod utique grande sacrilegium est sentite de Deo.

Nunquid semitam seculorum custodire cupis: quam calcaverunt viri iniqui. Custodire cupis, pro observare dicit: hoc est, nunquid actus & vitam perditam consequi concupiscis, eorum qui in diluvio & Sodomis, & eremo perierunt: vel eorum qui non credunt Deum humana curare.

Qui sublati sunt ante tempus suum. Ut Dathan & Abiron: vel illi qui subita morte perierunt.

Et fluvius subvertit fundamentum eorum? Imminente in se ira Dei, tanquam fluvii impetus, stabilitas presentis vitæ eorum subversa est: sive quasi fluvius superveniente pressura, fundamentum corporum eorum demolitum est: ut vitæ eorum parietes corruerent.

Qui dicebant Deo: recede à nobis. Propter apostasiam ergo damnati sunt. At non talis est Job, qui dicit, etiam si occidat me, in ipsum sperabo.

Et quasi nihil possit facere omnipotens astimabant eum, cum ille impleset domos eorum bonis. Non timerunt ergo impii: ne propter peccatum offensam Dei: & bona quæ ipse præstitit, vindictam suppliciorum incurrerent.

Quorum sententia procul sit à me. Et sanctum blasphematorum in numero ponit: quem ita ut eosdem detestatur.

Videbunt iusti, & letabuntur. Sive ut alii dixerunt, ridebunt: de abjectione infidelis populi loquitur.

Et innocens subannabit eos. Quomodo hoc & de sanctis ejus non potest dici? quando vident peccatores iusto Dei judicio condemnari: videbunt & letabuntur. Placet enim illis Dei justitia: sicut & ipsi Deo. Sed Eliphaz cum hic fortassis rectè dixerit, male opinatus est, ut beatum Job impiis, & peccatoribus comparet.

Nonne succisa est erectio eorum. Superbia utique illorum & contumacia, supradictis pœnarum exemplis succisa est: & perpetua perditioni tradita.

Et reliquias eorum devoravit ignis? Reliquias etiam dixit: extrema quæque peccaminum in die judicii punienda: quia in hoc sæculo, nulla pœna gravissimos peccatores ita ut digni sunt damnat. Sive reliquias posteritatem malorum hominum intelligere possumus: quæ imitando eos tanquam patres eorum reliquias appetuntur. Sive in bonam partem ponuntur: secundum illud: Quoniam cogitatio hominis consistit tibi, & reliquias cogitationis diem festum agent tibi: ut cogitatio hominis ad confessionem pertineat peccatorum: reliquias verò sunt ipsius confessionis æterna remuneratio: qua indultis sibi peccatis, velut in die festo spirituali letitia perfruatur. Possunt reliquias & novissima intelligi: juxta illud: Reliquias impiorum peribunt.

Acquiesce igitur ei & habeto pacem, & per hæc habebis fructus optimos. Hortatur sanctum Job, ut se jam cogitet emendare, & dat consilium non querenti, ut per patientiam convertatur ad Deum. Et ita post bellum instantis sibi horribilis plagæ, posset habere incolumitatis pacem.

Suscipe ex ore illius legem, & pone sermones ejus in corde tuo. Sive dictum: id est, audi quæ præcepit, & conserva.

Si reversus fueris ad omnipotentem, edificaberis. Si te factorum tuorum pœnitentia, edificaberis: id est, quotidie vallatus divina custodia munieris. Dissimulantibus agere pœnitentiam, hoc exemplum egregium præponendum est: necessaria enim hæc cohortatio est, qua possunt peccatores gloriam perditam reparare.

Et longe facies iniquitatem à tabernaculo tuo. Si te emendare volueris atque corrigere, tibi ascribet Deus, quod longe facias à te iniquitatem tuam: cum eam à te potius ipse elonget. Sive ipse diabolus iniquitas dicitur: hoc est qui te in potestatem accipit elongabitur.

Dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos. Hoc dicit: quod si propitiatio eum Dei in præceptis ejus firmissimis stabilierit, non terrenis rebus, & carnis voluptatibus operam dabit: sed magis ad fortitudinem virtutum proficiet, per quam possit ad affluentes cælestium divitiarum pervenire: hoc enim metaphoricè Eliphaz ad sanctum Job dicit: quod si in saxo fortitudinis bonæ conscientie tuæ positus fueris: sensus diviniæ sapientiæ tibi velut torrentis aureus abundabit.

Eritque omnipotens contra hostes tuos. Cum feceris, inquit, voluntatem ejus, habebis eum defensorem tui.

Et argentum coarcevat tibi. Diximus aurum pro sensu accipi: & argentum pro eloquio justificationis. Ergo & mandata Dei atque judicia: ipsa sunt divina eloquia. Cum ergo converteris, in his fueris meditatione assidua commoratus: intelligentias diversorum sensuum differendo, multiplex & copiosè abundans eloquium coarcevat tibi.

Tunc super omnipotentem deliciis affues. Deliciis utique spiritualibus supradictis repleberis, cum petitiones cordis tui gratia sancti Spiritus videris, & in gaudio mentis tuæ senseris adimpleri.

Et elevabis ad Deum faciem tuam. Liberam frontem ad deprecandum Deum attolles: sive jam non ream, nec

que incurvatam deorsum mala conscientia, eriges ad Deum animam tuam.

Rogabis eum, & exaudiet te: & vota tua reddes. Peccatorem te non potest exaudire, nisi eum prius pro peccatis tuis deprecatus fueris.

Decernes rem, & veniet tibi. Rem duntaxat justam, sanctam, atque honestam, quam à Deo petieris obtinebis. *Et in viis tuis splendet lumen.* Vie tue actus tui boni erunt, & lumen tibi erit Dei notitia, Deique visitatio, atque protectio: quo actus viarum tuarum correcti illuminentur: ne forte per errorem inficitie in montes tenebrosos offendas.

Qui enim humiliatus fuerit, erit in gloria: & qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur. Et Dominus in Evangelio: Qui se humiliat, exaltabitur.

Salvabitur innocens, salvabitur autem munditia manuum suarum. Id est, gratia bonorum operum, vel nitore. Antiqui ita dixerunt: erue innocentem, & salvaberis munditia manuum tuarum: ubi retributionem videtur sonare, quod ait, erue innocentem: ut salvati possis innocentia manuum tuarum.

Caput XXIII.

RESPONDENS autem Job ait: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus, & manus plage meæ aggravata est super genitum meum. Relictis infidelibus amicis: qui me calamitatis hujus miseriam iuste pati definiunt, & addunt amaritudini meæ, totum me ad Deum convertam, & dicam ei pro conscientia meæ fiducia quæ sequuntur.

Quis mihi tribuat ut cognoscam, & inveniam illum, & veniam usque ad solium ejus? Intellectu se cognoscere Deum dixit: invenire quoque eum operibus bonis, & venire usque ad solium ejus, & futuri scientia, & cogitatione judicii proficundo accedere usque ad ipsam contemplationem divinæ potestatis: quam utique mundi corde videbant. Quod cor, multis castificationibus morum, sanctus hic Job purificatum se dicit habuisse.

Ponam coram eo iudicium. Judicium, inquit, justitiæ tuæ ponam in conspectu Dei mei, secundum illud: Ab ipso iudicii ejus æquitatem requiram. Tamen priusquam sit ejus in me definitiva sententia, multas ei proferam interprecationes: quia cum ejus noverim singularem justitiam, quare justus patior tormenta, quæ iniquis impiique potius debentur. Hoc ergo quod sequitur, ait.

Et os meum replebo increpationibus: ut sciam verba quæ mihi respondeat, & intelligam quid loquatur mihi. Id est, iusti doloris querelis.

Nolo multa fortitudine contendat mecum: nec magnitudinis suæ mole me premat. Proponat æquitatem contra me, & perveniet ad victoriam iudicium meum. In mole majestatis ejus, horripilationem intelligamus, non aliquid corporeum: quia Deus spiritus est. Certus sum, inquit, quia istas afflictionum miserias: ipso utique judicante, patebit me nullo peccatorum merito sustinere; hinc ait: Perveniet ad victoriam iudicium meum.

Si ad Orientem iero, non apparet: si ad occidentem, non intelligam eum: si ad sinistram, quid agam? Non apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram, non videbo illum. Ipse verò scit viam meam, & probabit me quasi aurum quod per ignem transit. Dum partes mundi enumerat, dicit eum habitare ubique totum: sibi tamen omnino esse invisibilem confitetur, eo quod non subiaceat ejus divinitas obtutibus creature. Deus verò omnem viam conversationis ejus, ait, quia optime noverat.

Vestigia ejus secutus est pes meus: viam ejus custodivi, & non declinavi ex ea. A mandatis labiorum ejus non recessi: & in sermone meo non abscondi verba oris ejus. Hoc est, quod custodiri voluit, custodivi.

Ipse enim solus est, & nemo avertere potest cogitationem ejus: & anima ejus quocumque voluit, hoc fecit. Hoc est: quia inscrutabilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus.

Cumque expleverit in me voluntatem suam, & alia multa similia pressit ei. Cum jam me quibus voluit tormentis affecerit, & alia adhuc quanta voluerit mihi infligere poterit, quem insensibilia sicut sensibilia contremiscent.

Et idcirco à facie ejus turbatus sum. Mente scilicet sentiens, & ex parte intelligens.